

УДК 327+339.92 (477+478.9)

СПІРНІ ПИТАННЯ В УКРАЇНСЬКО-МОЛДОВСЬКИХ ВІДНОСИНАХ (1991-2016): ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ

Ірина Гладченко

ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»
Україна, 01001, м. Київ, вул. М. Грушевського, 4, оф. 625
e-mail: irynagladchenko@ex.ua

Завдяки високій динаміці розвитку двосторонніх відносин між Україною та Республікою Молдова на початку XXI ст. ці країни досягли статусу стратегічних партнерів. Це простежується як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях.

У перші роки незалежності між країнами було підписано низку угод про економічне співробітництво – у березні 1993 р. торговельну угоду [14], та 1994 р. угоду про торговельно-економічне співробітництво [15]. Упродовж 90-х років XX ст. між обома країнами були закладені надійні правові засади для повноцінного розвитку співробітництва. Станом на січень 2015 р. договірно-правова база українсько-молдовських відносин нараховує 129 чинних договорів та угод.

У рамках співробітництва між державами традиційно доброзичливо відбувається конструктивний діалог між президентами Молдови й України, прем'єр-міністрами, міністрами закордонних справ і керівниками інших міністерств і відомств. Відносини, що склались між державами, можна назвати дружніми. Країни є сусідніми, внутрішня й особливо зовнішня політика яких на міжнародній арені з усіх принципових питань співзвучні та перегукуються, не порушують національного суверенітету одна одної.

Проте, на фоні загальних позитивних тенденцій у відносинах між Україною та Молдовою мають місце окремі суперечливі явища, врегулювання яких відбувається зі згоди обох сторін і на взаємовигідній основі, що відповідає рівню стратегічного партнерства та може бути одним з прикладів формування таких же відносин України з іншими сусідніми державами.

Зважаючи на ці актуальні чинники міжнародних відносин України та Молдови, ми обрали об'єктом нашого наукового пошуку конкретний сегмент двосторонніх відносин, в якому присутні суперечливі ознаки. Шляхом їх вивчення зроблена спроба продемонструвати, як обидві сторони на практиці вдавали-

ся до врегулювання спірних питань, що виникали за більш ніж двадцятип'ятирічний період їхньої тісної співпраці.

Окремі питання становлення та розвитку українсько-молдовських відносин були висвітлені низкою українських і зарубіжних дослідників. Зокрема, значна увага приділялась Придністровському конфлікту, його значення для України та ролі України у його вирішенні – це питання досліджувалось Г. Перепелицею [9], С. Маркедоновим [6] та ін. Цікавою є стаття М. Кошенковскі, який намагається провести аналогію української політики щодо Придністров'я та польської політики щодо «східних кресів», що є доволі дискусійною думкою [5]. Окремі аспекти українсько-молдовського співробітництва було окреслено О. Новосоловим [8] та експертами Центру Разумкова. Хід врегулювання суперечливих питань українсько-молдовських відносин можна прослідкувати за офіційними документами та заявами обох сторін.

Зосередивши увагу на дослідженні «гострих кутів» в українсько-молдовських відносинах, що виникали упродовж 1991 – травня 2016 р., спробуємо охарактеризувати причини їх виникнення та запропонувати шляхи вирішення.

Традиційно складною спадщиною для пострадянських країн, у т.ч. і для України та Молдови, постало питання щодо облаштування, зокрема демаркації та делімітації державного кордону. Протяжність кордону між Україною та Республікою Молдовою становить 1222 км, 270 км з яких проходить по території невідомого Придністров'я [1].

Однією з найгостріших ділянок українсько-молдовського кордону склалися у районах Придністров'я, яке виникло відразу після проголошення Молдовою незалежності. Спільний кордон, який довгий час неможливо було врегулювати, наявність потенційної «гарячої точки» між державами й актуалізація загрози для України з боку Придністров'я під час російської інтервенції на схід України у

2014 р. не сприяли встановленню міцного українсько-молдовського кордону.

Україна зацікавлена у вирішенні Придністровського конфлікту, тому активно виступає за його врегулювання: в якості посередника постійно брала участь у переговорному процесі Кишинєва та сепаратного Тирасполя на всіх рівнях і стала учасницею підписання багатьох документів в якості посередника між сторонами придністровського конфлікту. Теза про беззаперечне визнання Молдови унітарною суверенною державою червоною ниткою проходить через базові двосторонні українсько-молдовські договори.

Велике значення для врегулювання конфлікту мала зустріч 16 липня 1999 р. у Києві глав України Л. Кучми, Молдови П. Лучинського та самопроголошеного керівника Придністров'я І. Смірнова, а також Голови Уряду РФ С. Степашина та представника голови ОБСЄ К. Ейде. У результаті було підписано Спільну заяву з питань нормалізації відносин між Республікою Молдова та Придністров'ям [13]. Важливим був також план з врегулювання Придністровського конфлікту, запропонований Президентом України В. Ющенком у 2005 р. У вирішенні конфлікту та забезпеченні стабільного патрулювання українсько-молдовського кордону сприяють також міжнародні організації – ЄС, НАТО, ОБСЄ.

Важливим кроком для зближення України та Молдови стала денонсація Україною угоди про транзит російських «миротворчих» військ до Придністров'я [3], а також угода про посилення прикордонної співпраці, підписана у Брюсселі 24 листопада 2015 р. Враховуючи, що українсько-молдовський кордон співпадає з кордоном України та невизнаної ПМР, підписання вищевказаних договорів – серйозний крок для вирішення придністровського конфлікту, адже вони перешкоджають існуючому статусу «сірої зони» лівого берега Дністра, якою є Придністров'я.

Наслідки Придністровської кризи та перебування конфлікту у «замороженому» стані й у наш час даються взнаки. Зокрема, занепокоєння викликає склад боєприпасів у с. Колбасна (Кобасна), що знаходиться на підконтрольній сепаратному Тирасполю території та межує з українським с. Домниця – колишній 1411-й артилерійський склад СРСР стратегічного значення. Більшість боєприпасів було завезено до сховища під час виведення радянських військ з НДР, Чехословаччини й Угорщини. У період з 2000 по 2004 рр. частину озброєння було вивезено або знищено

російськими військами 14-ї армії РФ, дислокованої у Придністров'ї згідно з обов'язком, покладеним на неї у ході Стамбульського саміту 1999 р. Проте зараз за оцінками експертів, у Колбасному знаходиться близько 20 тис. т. боєприпасів, що робить склад найбільшим у Східній Європі. Склад становить пряму загрозу для політичної, економічної й екологічної безпеки України та Молдови – термін зберігання боєприпасів давно закінчився, і самозаймання складу може врешті спричинити вибух, рівний за силою атомним бомбам, скинутим на Хіросіму та Нагасакі у 1945 р. Крім того, уряд Придністров'я не раз був звинувачений у нелегальній торгівлі зброєю, у зв'язку з чим проблема артилерійського складу у Колбасній набуває міжнародного забарвлення – нагальне вирішення цього питання необхідне для боротьби з міжнародним тероризмом [16].

До сьогодні на українсько-молдовському кордоні масово здійснюються правопорушення. Згідно з даними Державної прикордонної служби України, найбільш частими правопорушеннями є контрабанда спирту, вина та сигарет, що нелегально ввозяться з Молдови; трафік нелегалів; наркотрафік, здебільшого психотропних речовин; самопальних трубопроводів, що ведуть з Молдови до України та зазвичай використовуються для «перекачки» спирту [10]. Очевидно, на таку ситуацію впливає невизначеність статусу Придністров'я, як «сірої зони».

Ще одним спірним питанням була проблема залізниці: сім ділянок залізниці РМ з 12-ма станціями на них пролягали територією України.

Першу угоду про діяльність залізничного транспорту між Україною та Республікою Молдова було підписано 20 березня 1993 р. Документ підтверджував право власності на залізничний транспорт у межах своїх територій відповідно до Закону України «Про підприємства, заклади і організації союзного підпорядкування, розташовані на території України». Остаточо «залізничне» питання було врегульовано у серпні 1994 р., коли уряди двох держав узгодили питання про розподіл майна залізничного транспорту між залізницями Республіки Молдова та України після делімітації та демаркації кордонів.

З 17 вересня 1998 р. Україна розпочала оформлення власності майна залізничних об'єктів і дільниць, розташованих на суміжних територіях. У листопаді-грудні 1998 р. на баланс Львівської залізниці було передано ділянку Мамалига – Ларга – Сокиряни (тери-

торія Чернівецької обл.).

7 квітня 1999 р. відбулося друге засідання спільної українсько-молдовської комісії з питань розділу майна об'єктів залізничного транспорту, розташованих на суміжних територіях України та Республіки Молдова. Згідно з досягнутими домовленостями, об'єкти залізничного транспорту на території Одеської області було передано на баланс Одеської залізниці, включаючи 6 станцій і роз'їзди Карабуцени та 121 км.

У результаті перемовин 1999 р. «залізничне питання» було вирішено шляхом укладення договору про спільну діяльність між Укрзалізницею та ДП «Залізниця Молдови», розглянуто тристоронній проект «Технології роботи прикордонного переходу Рені (Україна) – Джурджулешти (Молдова) – Галац (Румунія)», досягнуто домовленостей з питань тарифної політики та взаємодії залізниць Молдови й України.

Кореспондентські розрахунки між новими незалежними державами колишнього СРСР виявилися чи не найбільш проблемною, успадкованою з радянського минулого, великим гальмом на шляху формування рівноправних відносин на двосторонньому рівні.

Ця складна проблема на просторі країн СНД упродовж 1990-х років постала через волюнтаристську цінову політику колишнього союзного центру, що таємно проводилася упродовж всього існування СРСР. Держплан та уряд СРСР за вказівками ЦК КПРС вилучали із обліку дані щодо продукції воєнно-оборонного комплексу кожної республіки (державна таємниця), а на решту товарної маси у межах єдиного народно-господарського комплексу для усіх союзних республік запровадили не уніфіковані та реальні, не кажучи вже про ринкові, а політичні ціни. Для народного господарства 14 республік склалося або рівне, або привілейоване становище, а для України – дискримінаційне, адже закупівельні ціни на всю продукцію України, яка поставлялася на радянський ринок, занижувалися у 2-3 рази. Нерівноправність посилювалася через те, що економіка України була наймілітаризованішою (майже 60% ВВП) серед усіх республік на просторі СРСР, яка не підлягала обліку, то вона несла значні збитки.

З розпадом СРСР цінова політика ще продовжувала діяти, поки суверенні країни не перейшли на світові ціни. У період 1990-1997 рр. на основі радянських розрахунків Україна заборгувала перед усіма союзними республіками, у тому числі і перед Молдовою. Станом на серпень 1995 р. Україна заборгувала перед Молдовою більше 19 255 тис. дол.

США, тому угодою від 29 серпня 1995 р. було погоджено здійснити погашення заборгованості поставками Україною Молдові вугілля, мінеральних добрив, надання транспортних та інших товарів і послуг [12]. Врегулювання питань боргових зобов'язань між Україною та Молдовою було здійснено на новій ціновій політиці та на взаємовигідній основі.

Також складними у ході вирішення в українсько-молдовських відносинах склалася ситуація щодо будівництва порту на р. Прут за 600 м від її впадіння у р. Дунай біля с. Джурджулешти, а також ділянки кордону у населених пунктах Бессарабська та Паланка. Молдова аргументувала ситуацію на свою користь тим, що з 1940 р. внаслідок природних процесів відбулася зміна русла річки Прут, тому частина берега Дунаю у районі Джурджулешти тепер належить їй.

Молдовська сторона не прийняла пропозицію України щодо утворення у м. Рені міжнародного порту, що б надавало умови для перевезення та транзиту молдовських вантажів. Свою позицію Україна виклала у нотатах до Міністерства закордонних справ Молдови та Дунайської комісії від 18 листопада 1993 р., в яких було зазначено, що Молдовська РСР юридично не мала дунайського узбережжя, а отже виходу до гирла Дунаю не має і Республікою Молдова як правонаступниця МРСР. Тому Україна пропонувала розглянути будівництво порту з принципів норм міжнародного права та після завершення делімітації державного кордону.

Тривалі переговори привели до того, що згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 березня 1998 р. було затверджено Директиви з делімітації державного кордону з Республікою Молдова, в яких зазначено наступні пункти: погодитись з пропозицією молдовської сторони про визначення проектною лінії держкордону у районі Бессарабськи південною окраїною цього населеного пункту із залишенням його на території Республіки Молдова, але тільки за умови передачі у власність України ділянки території населеного пункту Паланка, якою проходить автомобільний шлях Одеса–Ізмаїл (7,7 км, загальною площею 18,0 га); межа державного кордону має визначатися північною стороною дороги, а земельна ділянка (975,5 га) може бути здана в оренду Молдові терміном на 99 років; відрізок берегової лінії річки Дунай (375 м) має залишатися у власності України [16].

У результаті 18 серпня 1999 р. було підписано договір «Про державний кордон», який

Верховна Рада України ратифікувала 6 квітня 2000 р., в якому було дотримано умов вищезазначеної директиви. Крім того, Київ погодився не розчленовувати бессарабський залізничний вузол і додав до молдовської території ще 480 м на р. Дунай [2].

Це була перша в історії України угода про делімітацію кордонів.

Проте і демаркація українсько-молдовського кордону не проходила без ексцесів. У 2003 р. з боку Молдови було здійснено порушення державного кордону України фактом встановлення молдовського прикордонного посту на українській Дністровській ГЕС-2, що знаходиться на обох берегах Дністра. 17 липня о 13:30 без офіційного попередження збройний підрозділ молдовських прикордонників з 11 чоловік проникнув з боку своїх постів «Козлов» і «Неславча» на територію ГЕС-2 та без дозволу керівництва станції проводив земляні роботи на території ГАЕС.

Керівництво Дністровської ГАЕС наголосувало, що згідно з актом, виданим 1982 р. землевпорядним органом Молдови, частина правого берега Дністра віддана у безстрокове користування для будівництва цього вузла станції. До того молдовська сторона не претендувала на цю ділянку, але після побудови третього агрегату, розташованого на правому, «молдовському», березі, Молдова виразила свої претензії [4]. Порушення кордону відбулось за тиждень до засідання українсько-молдовської демаркаційної комісії, яка зрештою і вирішила цей інцидент. Проте переговори про цей майновий спір між Україною та Молдовою тривають і досі.

29 січня 2003 р. на митному посту «Мамалига» відбулося урочисте відкриття першого прикордонного знаку на кордоні між Україною та Молдовою. Протягом 2003-2008 рр. продовжувалися спільні роботи щодо виносу лінії державного кордону на місцевості та її позначення. Станом на квітень 2008 р. Україна та Молдова вже демаркували дві третини спільного кордону. На сьогодні деякі ділянки залишаються спірними і вимагають уваги дипломатів обох держав, зокрема, повністю недемаркованою залишається кордон з невизнаним Придністров'ям, але переговори щодо вирішення цього питання тривають, тому можна упевнено сказати, що з країн пострадянського табору в Україні найкращим чином вирішено «кордонне питання» лише з Молдовою.

Таким чином, було не лише врегульовано питання демаркації кордону, але створено сприятливі умови для економіки Молдови – у

результаті надання Україною виходу до узбережжя Дунаю, яке придатне для будівництва порту та нафтотерміналу, Молдова де-факто стала морською державою.

У 2010 р. додатковим протоколом було покладено край майновим суперечкам: Україна та Молдова набули прав власності на об'єкти, підприємства й інше майно, розташоване на території іншої держави (відповідно Молдови чи України) [11]. Правовий статус кожного окремого об'єкту (здебільшого пансіонатів) було визначено окремими конкретними протоколами, укладеними у 2003 та 2006 рр.

У наш час врегулювання українсько-молдовських спірних питань продовжується. Останнім із таких стало запровадження Молдовою квот на українську м'ясомолочну продукцію до кінця 2016 р. та введення мита у разі їх перевищення. Ця заява була різко сприйнята в українському уряді: представники Мінекономрозвитку зазначили, що таке рішення порушує умови СОТ і не відповідає добросусідським відносинам між Україною та Молдовою [7].

Таким чином, можна зазначити, що незважаючи на наявність спірних питань в українсько-молдовських відносинах, значна (і найважливіша) їх частина знаходила поступове вирішення завдяки зусиллям урядів обох країн. Як свідчить матеріал цієї публікації, для підвищення ефективності у врегулюванні та вирішенні спірних питань в українсько-молдовських відносинах необхідно докласти ще дуже багато двосторонніх зусиль, особливо на регіональному рівні.

Зважаючи на вищевикладене, слід констатувати, що узгодження спірних питань має позитивну тенденцію та може стати прикладом формування добросусідських відносин між іншими пострадянськими країнами посттрансформаційного періоду.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Без Придністров'я Молдова неможлива. Или наоборот? [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. – 16 березня 2001 р. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=576
2. Додатковий протокол до Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон щодо передачі у власність Україні ділянки автомобільної дороги Одеса-Рені в районі населеного пункту Паланка Республіки Молдова, а також земельної ділянки, по якій вона проходить, і режиму їх експлуатації [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_047
3. Закон України «Про денонсацію Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про транзит через територію України військових формувань Російської Федерації, які тимчасово знаходяться на території Республіки Молдова» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/463-19>
4. Керівництво Дністровської гідроакумулюючої електро-

станції (Чернівецька область) звернулося до Міністерства закордонних справ України, Мінекономіки, Держкомкордону з офіційними листами про порушення молдовськими прикордонниками українсько-молдовського кордону, що проходить через територію станції [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 25.07.2003. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/news/905906.html>

5. Kosienkowski M. Ukraina wobec Naddniestrza / M. Kosienkowski // Seria wydawnicza Analizy Instytutu Europy Srodkowo-Wschodniej. Tom 27. Pod redakcją Jerzego Kloczowskiego, Andrzej Gila. – Lublin: Instytut Europy Srodkowo-Wschodniej, 2009. – 42 s.

6. Маркедонов С. Приднестровье: дилеммы мирного урегулирования / С. Маркедонов, А. Гуцин [Електронний ресурс] // Российский совет по международным делам. – 21.01.2016. – Режим доступу: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=7152#top-content

7. МЕРТ вважає введення Молдовою квот на українську м'ясо-молочну продукцію порушенням правил СОТ [Електронний ресурс] // УНІАН 28.04.2016. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/agro/1333566-mert-vvajaе-vvedennyа-moldovoyu-kvot-na-ukrajinsku-myaso-molochnu-produktsiyu-roshennyam-pravil-sot.html>

8. Новосолов О. Становлення українсько-молдавських взаємин 1992-2000 рр. / О. Новосолов // Русин. – Кишинев, 2010. – № 2 (20) – С. 117-122

9. Перепелица Г. Конфликт в Приднестровье причины, причины, прогноз развития и проблемы урегулирования / Г. Перепелица / Национальный институт стратегических исследований. – К.: Стило, 2001. – 147 с.

10. Прикордонники «виловили» 2 кілометри трубопроводу та 400 літрів спирту [Електронний ресурс] // Державна прикордонна служба України. – 21.12.2014. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_5609.htm

11. Протокол між Кабінетом Міністрів України та Урядом

Республіки Молдова про внесення змін до Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності від 11 серпня 1994 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3814-17>

12. Протокол між Урядом України й Урядом Республіки Молдова про врегулювання боргових зобов'язань від 29 серпня 1995 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_115

13. Спільна заява учасників Київської зустрічі з питань нормалізації відносин між Республікою Молдова та Придністров'ям [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_174

14. Торговельна угода між Урядом України і Урядом Республіки Молдова [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_003

15. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Молдова про торговельно-економічне співробітництво [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_004

16. Чекаленко Л.Д. Українсько-молдовські відносини / Л.Д. Чекаленко [Електронний ресурс] // Зовнішня політика України [підручник]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/51671-52-ukrainsko-moldovsk-vdnosini.html>

17. Чиочина С. Военный склад в Приднестровье: взрывоопасное наследство СССР [Електронний ресурс] / С. Чиочина // Deutsche Welle. – 03.12.2015. – Режим доступу: <http://www.dw.com/ru/военный-склад-в-приднестровье-взрывоопасное-наследство-ссср/a-18890232>

Гладченко Ірина Спiрні питання в українсько-молдовських відносинах (1991-2016): історія та перспективи врегулювання

У статті розглянуто основні суперечливі питання, що виникали в українсько-молдовському співробітництві з моменту набуття державами незалежності по наш час; встановлено причини виникнення цих питань та обґрунтовано необхідність їх вирішення. Особливу увагу надано майновим спорам між державами, потенційній небезпеці невизначеного статусу Придністров'я та проблемам облаштування, делімітації та демаркації українсько-молдовського кордону.

Ключові слова: українсько-молдовський кордон, Придністров'я міжнародна безпека, 14-а армія РФ, майнові спори, Дністровська ГАЕС, Джурджулешти-Рені

Гладченко Ирина Спорные вопросы в украинско-молдавских отношениях (1991-2016): история и перспективы урегулирования

В статье рассмотрены основные спорные вопросы, которые возникали в украинско-молдавском сотрудничестве с момента приобретения государствами независимости до нашего времени; установлены причины возникновения этих вопросов и обоснована необходимость их решения. Особое внимание уделено имущественным спорам между государствами, потенциальной опасности неопределенного статуса Приднестровья и проблемам обустройства, делимитации и демаркации украинской-молдавской границы.

Ключевые слова: украинско-молдавская граница, Приднестровье, международная безопасность, 14-я армия РФ, имущественные споры, Днестровская ГАЭС, Джурджулешты-Рени

Gładchenko Iryna Controversial issues in Ukrainian-Moldovan relations (1991-2016): history and prospects of settlement

The article described the main controversial issues that arose in the Ukrainian-Moldovan cooperation since their independence until nowadays. It also found the cause of these issues and proved the necessity to solve them. Attention paid to special friendliness of Ukrainian-Moldovan relations on the background of the common foreign policy challenges and prospects, despite the existing problems. Deals with the cause of the debt of Ukraine to Moldova in the early independence of States. Described problem of artillery ammunition in Moldovan village Kovbasna, which is situated near Ukrainian border, outlined the history of the problem and accentuated the need for its immediate resolution. Particular attention is paid to property disputes between states, potential danger of uncertain status of Transnistria and the problems of resettlement, delimitation and demarcation of the Ukrainian-Moldovan border. Documents of the legal framework of Ukraine, bilateral agreements, articles in periodicals Ukrainian and foreign journals, reports and analytical work of scientists served as sources for the article.

Keywords: Ukrainian-Moldovan border, Transnistria, international security, Russian 14th Army, property disputes, Dniester PSP, Giurgiulesti-Reni

Рецензенти:

Тихонов А.К., д.і.н., професор

Шкляж Й.М., д.і.н., професор